

Тема 2. ПРОБЛЕМА КОРЕКЦІЇ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В ДИТЯЧОМУ ВІЦІ

- 2.1. Порушення особистісного розвитку в дитячому віці.
- 2.2. Специфіка роботи психолога з маленькими дітьми.
- 2.3. Замкнутість і її корекція.
- 2.4. Корекційна робота з дітьми, у яких є проблеми із самооцінюванням.

2.1. Порушення особистісного розвитку в дитячому віці

Порушення особистісного розвитку надзвичайно розповсюджені як в дитячому, так і в дорослому віці. Часто виявляється, що за тим чи іншим порушенням когнітивних процесів (відставання в розвитку розумових здібностей в дитини) приховується порушення особистісного розвитку (Г.М. Бреслав, 1990).

Можливо, це будується на тому, що в практичній педагогіці більш уваги приділяється розвитку когнітивних процесів, а не особистості. Спроби цілеспрямованого формування особистості найчастіше зводяться до пояснень дитині, що вона повинна здійснювати моральні вчинки і переживати моральні почуття. Такі обставини і обумовлюють різні психологічні проблеми і навіть відхилення від розвитку.

Поняття відхилення в особистісному розвитку охоплює велике коло явищ: формування антисоціальної мотивації, появу емоційних порушень (страхів, агресивності) і порушень вольової сфери (слабка воля, капризи, впертість, негативізм), низький рівень соціальної компетентності.

Порушення формування особистості, як в емоційній, так і в інших сферах, умовно можуть бути розділені на два класи:

– **специфічні** для певного вікового етапу (наприклад, відсутність комплексу пожвавлення в 2-3 міс. є серйозною перешкодою для подальшого розвитку дитини);

– **неспецифічні** (загальні) – такі порушення у будь-якому віці підлягають корекції, наприклад, відсутність ситуативності емоцій.

Г. М. Бреслав (1990 р.) описує ряд специфічних проявів, емоційних порушень в дитячому віці, які є показниками відхилення в особистісному розвитку.

В немовлячому віці емоційними порушеннями особистості є:

- відсутність «комплексу пожвавлення» (діагностується в 4 міс.)
- затримка у появі різноманітних форм зовнішнього прояву емоцій, відсутність чітких мімічних реакцій, зокрема, посмішки, яка в нормі виникає в 3 міс.
- неадекватна емоційна реакція на дію дорослого (*наприклад, плач у відповідь на догляд матері*);
- апатія і байдужість дитини в ситуації взаємодії з іншою людиною.

На другому році життя емоційними порушеннями є:

- відсутність емоційного підключення, яке є основою спілкування дитини з дорослим; відсутність сингонії на 2 році життя рахуватися серйозною аномалією процесу розвитку особистості;
- висока інтенсивність і довго тривалість емоційного підключення, «застрягання» емоційного процесу, який в нормі в дитини раннього віку достатньо швидко виникає і зникає;
- відсутність чітко диференційованої емоційної реакції на різних людей (існує тісний зв'язок між рівнем активності і симпатією);
- відсутність позитивних емоцій при появі нових іграшок;
- побоювання безпечних предметів і через мірна обережність;
- емоційна фіксація на якомусь одному предметі;
- депресія, тривалість якої неадекватна силі впливу;
- амбівалентна поведінка (*дитина не знає, що вибрати, проявляючи хвилювання, тривогу*).

У дошкільному віці:

- відсутність емоційної децентрації, яка проявляється в нездібності співпереживати іншій людині ні в реальній ситуації, ні при слуханні, наприклад, казки;
- відсутність сингонії (здібність відкликатися на емоційний стан іншої людини);
- відсутність специфічного феномену емоційної саморегуляції для дошкільного віку “почуття вини”, пов’язаного з новим типом самосвідомості («я це зробив») і здібністю емоційно повертатися в минуле;
- багато негативних емоцій і фобій дитини.